ר א מיי׳ פ״א מהלכות תפילון הלכה י ופ״א מהל' כלים הל' ד סמג עשין --- מיש״ע א״ק סי׳ לב סעיף יב וטוש"ע י"ד סי" רעא סעיף א [ובהרא"ש רעה סעיף ה [ובהרח"ם בהלי ס"ח הלכה ב]: יא ב מייי פ"א מהלי תפילין הלי כ טוש"ע א"ח סיי לב סעי יג: יב ג מייי פ"ון מהלי מעשה

קרבנות הלי כא סמג

עשין קפ: עשין קפ: יג ד מיי׳ פ״ו מהלי טומאת מת הלכה א: יד ה מיי׳ פ״א מהל׳ תפילין הל' י סמג עשין כב וכה

הני י סמג עשין כג וכה טוש"ע א"ח סיי לג סעיף ינ וטוש"ע י"ד סיי רעא סעיף א [וברא"ש בהלכות ס"ח הלכה ב]: שו ו מיי' פ"ה מהל' איסורי

בו א מייי פייה מהכי היסורי ביאה הלי ו נטושיע יייד סיי קפח סעיי אן: בוד ז מייי פייא מהלי מפילין הלכה י סמג עשין כב וכה טושיע אייח

סי לב סעיף יב וטוש"ע י"ד סי רעה סעיף ה [ובהלפסי בהל תפילין דף עה: וברח"ש שם הלכה :[7

ין ח מיי׳ פ״ג שם הלכה א ח קמג שם טוש"ע א"ח מי לב קעיף מד: יח ט מיי שם הלכה א וט טוש"ע שם סעיף :pn

תורה אור השלם

ו ושַׁסֶע אתוֹ בְּבְנָפֵיו לא 1 בדיל והקטיר אתו הבהן המזבחה על העצים אשר עַל הָאַשׁ עלָה הוּא אָשָּה רֵיחַ נִיחֹתַ לְיָיָ: ויקרא א יז רַיחַ נָיחֹתַ לְיָיָ: ויקרא א יז 2 וְדָיָה לְךְּ לְאוֹת עַל יְדְךְּ וּלְוֹבְּרוֹן בֵּין עֵינֶיךְּ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת יְיִ בְּפִיךְּ כִּי בְּיִר תַּוְקָה הוֹצַאֲךְ יְיִ מִמָּצְרְיִם: שמות יג ט

3 וַיִּשְׁבִּימוּ בַבּקֵר וְהַשְּׁמֵשׁ וְרְחָה עַל הַמְּיִם וַיִּרְאוּ מוֹאָב מִנָּגֶד אֶת הַמִּיִם אָדְמִים כַּדְּם:

מלרים ר ו רר מזכים בגכב 1 וְעָרֵל זְכָר אֲשֶׁר לֹא יִמּוֹל אֶת בְּשַׁר עָרְלָתוֹ וְנָכְרְתָה הנפש ההוא מעמיה את ַנְנְּבֶּפָּט וְנְּוּוּא נֵּנְעַנְּיִייְ זְּיִר בְּרִיתִי הַפָּר: בראשית יו יד 1 וְכִי תָבֹאוּ אֶל הָאָרִץ וּנְטַעָתָם בָּל עֵץ מַאָּכְל וַעַרְלָתֵם עָרְלָתוֹ אָת פָּרְיוֹ שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאָכַל:

ויקרא יט כג ומַלְתָּם אַת ערלת לְבַבְּכָם וְעָרְפְּכֶם לֹא תַקְשׁוּ לְבַבְּכָם וְעָרְפְּכֶם לֹא תַקְשׁוּ עוז. ז על מי אַדְבָּרָה ואַעידָה 7 וישמעו הנה ערלה אזנם וְיִשְׁהָעוּ וְיְבֵּוֹ עֲנֵי יְהְיּהְ וְלֹא יוּבְלוּ לְהַקְשִׁיב הְבָּה דְבַר יְיִ הָיָה לָהָם לְחֶרְפָּה לֹא יַחְפְּצוּ בוֹ: ירמיהו וי 8 לֹא תֹאבְלוּ כָל וְבֵלָה 8 לֹא תֹאבְלוּ כָל וְבֵלָה לַגֵּר אֲשֶׁר בּשְׁעָרֵיףְ תְּתְּנְגְּה וַאַבְלָה אוֹ מְכֹר לְנְבָרִי בִּי עם קָדוֹשׁ אַתָּה לִיִיְ אֲלֹדֶּיףְ לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי בְּחַלֵב אַמוּ: לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי בְּחַלֵב אַמוּ: דברים יד כא

מוסף תוספות

א. דנוצה אין דומה לעור. מוס׳ הלח״ש. ב. בההוא יומא. ל״ח. ג. מטיט בי וו^{יר}ת. T. [ו]משלשלין רמנ״ן. ה. [ד]מק״ו הרא״ש. דעקורות ונחורות נמי שרו. תוס׳ הרס״ש. I. ר״ל שוד מוסי סלמים, דדייק שהיה מצריך ברחבן ועוביין ג' טפחים, ואינו כן, אלא גבהן עשרה ורחבן ועוביין כל שהוא. מאירי. ח. ושמז ומלח אפי׳ מים או יין עליהם. הגהות מים או יין עליהם. הגהות

ואל מ"ד עור הוא היכי מרבי ליה קרא. תימה לר"י הא אפילו נולה שבכנפים מרבה קרא וי"לא דבהמה נמי אשכחן שהיה קרב שיער שבוקן חיישים ולמר שבראש רחלים כדאמרינן בובחים (דף פה:) ובחולין (דף ג.) דלא קפיד קרא אלא אהפשט עור וה"ג אע"פ שהנוצה

קריבה אי עור הוא לריך הפשט: ר"ח ל"ג וקדלו מיא לאקבולי אפיה אלא הכי גרס חזנהו שמואל למיא דקדלו ועכירי אמר שמואל גברא רבה קאתי וחש במיעיה פי׳ שמע שמואל שמועה שאדם גדול היה בא בספינה^ב וידע שמואל שישתה מן הנהר אותו אדם גדול ומתוך כך יחוש במעיו לפי שהמים היו עכורים ב מחמת הרוח שהיה מבלבלס™ ולפי ששמואל היה רופא מומחה א"ל לקרנא זיל תהי ליה בקנקניה פי' תראה אם הוא חכם וראוי לכבדו אביאנו לביתי ואעשה לו רפואה ואכבדנו לפי מה שראוי לו: מניין לדם שהוא אדום. וכל אותן ד' מינין דמרבינום מדמיה דמיה יש בהן לד אדמומית:

איזה מהן חשוב אותו שהרגו מלך. וא"ת תינח מתו מאליהן נחורות ועקורות מאי איכא למימר וי״ל כיון המתו שרי ח״כ מן המותר בפיך לאו דוקא אלא ממין המותר בפיך קאמרו: אין עושין הילמי בשבת. הלכה כרצנן דבפרק קמח דעירובין (דף יד:) אמר אין הלכה כר׳ יוסי לא בהילמי ולא בלחיין ואמר נמי התם פוק חזי מאי עמא דבר ופי׳ בקונטרס וכבר נהגו העם בלחי משהו וכיון דאין הלכה כר׳ יוסי בלחיים כ״ש בהילמי דאפילו רב הונא בר חנינא דפליג התם בלחיים מודה בהילמי ושרי לעשות מי מלח בשבת ליתן על עופות ללויין ואם נותן מלח על העופות ואח"כ נותן משקין עליהם שרי אפילו לרבי יוסי שהשתנונית

ממתיק המלח כמו שמן ה:

פיטרא. פטריות בולי"ן: מאונא דחלבא. פעמים שהוא גדל בשפת הדלי ממים: ושחינו נקוב פטור. משום דלח מחובר בקרקע עולם הוא: לאו היינו רביתיה. דאין דרך זריעה שם אבל אלו שאמרנו הוא עיקר גידולן: נקבי נקבי. מקום מושב נולה: לא ניכחוב. דרחמנא אמר טוכתבתם כתיבה תמה שלימה

ולא מופסקת: בכנפיו. בעולת העוף פיטרא מאונא דחצבא מיחייב משום עוקר משתעי שישסענו בעוד כנפיו בו דבר מגידולו מתיב רב אושעיא יהתולש מומקטים כנפיו כל כנפי הגוף בלו"ש מעציץ נקוב חייב ושאינו נקוב פמור התם בלע"ו. נולה הוא הדקה שהיא בבשר לאו היינו רביתיה הכא היינו רביתיה: חיה כמין נמר שאין לה שרשים קשים: ועוף כו': אמר רב הונא יכותבין תפילין על להכשיר את העור. לימדך הכתוב גבי עור של עוף מהור אמר רב יוסף מאי שאינו לריך הפשט כעולת בהמה שפסל קמ"ל דאית ליה עור תנינא החובל בהן חייב בה את העור: פירלי. היינו נקבי: מאי א"ל אביי מובא קמ"ל דאי ממתניתין הוה אם יבא אליהו ויאמר. היתר ואיסור אין תלוי בו דלא בשמים היא: והתנן אמינא כיון דאית ביה ניקבי ניקבי לא קמ"ל עלמות הדג ועורו מלילין באהל המת. יכראמרי במערבא בכל נקב שהדיו עוברת לפי שאין מקבלין טומאה כדתניא עליו אינו נקב מיתיבי רבי זירא בכנפיו בת"כי עור יכול עורות שבים כו' להכשיר את העור ואי ם"ד עור הוא היכי ועלמות הדג נמי דכלי עלם דמהבלים מרבי ליה קרא א"ל אביי עור הוא ורחמנא טומאה מכל מעשה עזים ילפינן לה רבייה איכא דאמרי א"ר זירא אף אנן נמי תנינא להביא דבר הבא מן העזים מן הקרנים ומן הטלפיםם אבל דגים לא בכנפיו ילרבות את העור אי אמרת בשלמא וכל שאינו מקבל טומאה חולך בפני עור הוא היינו דאיצמריך קרא לרבוייה אלא הטומאה ומשנה זו במס׳ כלים: דהוו אי אמרת לאו עור הוא אמאי איצמריך קרא דלו. גליהן מגביהן: לאקבולי אפיה. לרבוייה אמר ליה אביי לעולם אימא לעשות מחילה סביביו כשהוא נפנה לאו עור הוא ואיצטריך ַסד"א כיון דאית ביה על דופני הספינה שלא יראה גילויו. פירצי פירצי מאים קמ"ל בעא מיניה מר בריה ע"א לקנח: ועלירי. ענין לער משום דרבינא מרב נחמן בר יצחק מהו לכתוב לערו שחף הוח עכור ומפני שלח היה תפִילין על גבי עור של דג מהור א"ל אם יבא רוח מנשבת וראה המים נעשין גלין הבין שלכבוד אדם גדול הוא והנהר אליהו ויאמר מאי אם יבא אליהו ויאמר אילימא אי דאית ליה עור אי דלית ליה עור הא היה משוך מח"י לבבל: סהי. הריח בו בקנקנו אם יין הוא או החמיץ כמו חזינן דאית ליה עור ועוד התנן שדעצמות הדג בת תיהא דאמר גבי יין נסך (ע"ו ד' ועורו מצילין באחל המת אלא האם יבא סו:). כלומר בדקהו אם חכם הוא אם אליהו ויאמר אי פסקא זוהמא מיניה אי לא לאו: מנין לדם שהוא אדום. דגבי פסקא זוהמא מיניה: שמואל וקרנא הוו יתבי נדה דם כתיבש ותנן (נדה דף יט.) ה' אגודא דנהר מלכא חזינהו למיא דקא דלו דמים טמאים באשה וכולן משום ועכירי א"ל שמואל לקרנא גברא רבה קאתי דמראיתן אדומה אף על גב דשחור מנא בהו אמרינן שחור אדום הוא ממערכא וחייש במעיה וקא דלו מיא לאקבולי אלא שלקה: ונאמר להלן ערלחו. גבי אפיה קמיָה זיל ְתהי ליה אקנקניה אזל נטיעה (ויקרא יט): תמה. באותיותיה אשכחיה לרב א"ל מניין שאין כותבין תפילין אלא על גבי עור בהמָה מהורה ערלתו: ואין דנין ערלתו מערלת. א"ל דכתיב 20למען תהיה תורת ה' בפיך מן המותר בפיך סימניין לדם שהוא דאיו זו אמירה תמה שאינו מפורש בתוך התיבה ערלת מה: תיפוק קרנא בעיניה. הבין בו שלנסותו בא: אוכליה נהמא דשערי. כדי לשלשל דרופה היה שמוחל: ולה החוי ליה בית הכסא. שמתוך כך מתהפך ומתבלבל הזבל במיעיו ומתמוגג כולו:

336

אדום שנאמר יויראו מואב מנגד את המים אדומים כדם ימניין למילה שבאותו מקום נאמר כאן יערלתו ונאמר להלן יערלתו מה להלן דבר שעושה פרי אף כאו דבר שעושה פרי אימא לבו דכתיב יומלתם את ערלת לבבכם אימא אזנו דכתיב זהנה ערלה אזנם דנין ערלתו תמה מערלתו תמה ואין דנין ערלתו תמה מערלת שאינה תמה, א"ל "מאי שמך קרנא, א"ל יהא רעוא ערלתו תמה מערלת שאינה תמה, א"ל "מאי דתיפוק ליה קרגא בעיניה לסוף עייליה שמואל לביתיה אוכליה נהמא דשערי ונכרכות. האיגרות: בשערן. של וכסא דהרסנא ואשקייה שיכרא ולא אחוי ליה בית הכסא כי היכי דלישתלשל אלו ואחר כך מכניסן בדפוסי הקלילה ליים רב ואמר מאן דמצערן לא לוקמוה ליה בני וכן הוה: כתנאי מניין למילה שלהן: הספקלטור. שר הטבחים שבאותו מקום נאמר כאן ערלתו ונאמר להלן ערלתו מה להלן דבר שעושה בלשון יוני: זה שהרגו מלך. ואלו לקו ע"י בוראן: קאלום. משובח טעם זה: בזתבר' הילמי. שלמוייר"א: פרי אף כאן דבר שעושה פרי דברי ר' יאשיה ר' נתן אומר אינו צריך הרי הוא אומר יוערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו מקום שניכר בין זכרות לנקבות ∞ת"ר יכותבין תפילין על גבי עור בהמה מהורה ועל גבי עור חיה מהורה ועל גבי

עור נבלות ומרפות שלהן יונכרכות בשערן יונתפרות בגידן והלכה למשה מסיני יישהתפילין נכרכות בשערן ונתפרות בגידן אבל אין כותבין לא על גבי עור בהמה ממאה ולא על גבי עור חיה ממאה ואינו צריך לומר על גבי עור נבלה ומרפה שלהן ואין נכרכין בשערן ואין נתפרות בגידן וזו שאילה שאל יביתוסי אחד את ר' יהושע הגרסי מניין שאין כותבין תפילין על עור בהמה ממאה דכתיב ילמען תהיה תורת ה' בפיך מדבר המותר בפיך אָלאָ מעתה על גבי עוְר נבלות ומרפות אל יִכתבו א"ל אמשול לך משל למה"ד לשני בני אָדם שָנתחייבו הריגהְ למלכות אחד הרגו מלך ואחד הרגו איספקליטורי איזה מהן משובח הוי אומר זה שהרגו מלך אלא מעתה יאכלו אמר ליה התורה אמרה ילא תאכלו כל נבלה ואת אמרת יאכלו א"ל קאלום: מתני' אין עושין הילמי בשבת אבל

העפרים כר. הזה שמע עיה שמע עיה שמע עיה שמע עיה בעבור חוזא למיא דעכירי אמר בדעתיה אי אפשר דלא שתי מינניהו, והוה בריר להו דכל מאן דשתי מהנהו מיא בעידן דעכירי חייש במיעיה. ועל זה אמר לשמואל הבבא רבה אתי ממערבא בההוא יומא, וכיון דחזא למיא דעכירי אמר בדעתיה או החי בחמרא (כתובות דף קהן, כלומר חזי גמריה. וכיון דחזא דהוא דב גדול צוה שמואל את קרנא ועייליה לביתיה, ואוכליה אוכלי דמשלשלי ולא אודעיה מקום בית הכסא דאיכוון לאסויי מן חשש דבמעיה. וכיון דאיצער רב ולא ידע דלאסוייה הוא דעביד הכי לטייה לא לקיים ליה ברא למאן דמצערן לצעריה, ולא איקיים ליה לשמואל ברא אלא בנתא. וכיון דאיתידע ליה לרב דלאסוייה הוא דעביד ליה הכי ולטותיה איתקיימא בשמואל חש דלא תיחלוש דעתיה ואדבריה על נפשיה כדמפרש בב"ק פרק מרובה (דף 9), והיינו מעשה (דיסוריה) (דסוגיין). ולטייה נמי לקרנא ונפקא ליה (קרן) של בשר בעינו. פי׳ קאלוס בלשון יון טוב, כלומר הודה לדבריו וא"ל טוב מה שאמרת. והלכה כת"ק דמתניתין. אין עושין הילמי בשבת

א) לעיל לה., ב) חולין קיט:, ג) [כלים פ"י מ"א], ד) [לעיל כמ: מטומ יא.], ב) נדה יט., ו) [מוספ" פט"ו], ו) [ב"ב פט.], ה) [מסכת סופרים פ"ח הל' א וב' בשינוי לשון קלת], ט) לעיל כח:, י) מסכת סופרים פ״ח הלרה ד ה' ישר ט) לעינ כח., זי משב.. ס פ״ח הלכה ב, כ) [שר דר ד״י רד חפחלטוריא. סופרים פיינו הנכה ב, ל) [עור הטבחים ת"י רב ספקלטוריא. ערוך], ל) [מנחות לד.], מ) [צ"ל ומקטיר], ל) [שמיני סוף פרק זן, ס) וחוליו כה:ו. ע) וויקרא טון, פ) ונדה יט.ן,

לעזי רש"י

בולי"ן [בוליי"ץ]. פטריות. בלו״ש [פלומי״ש]. נוצות (הגדולות). שלמויר"א. מי מלח.

מוסף רש"י

התולש מעציץ נקוב חייב. דהוי כמחוכר, דיונק מן הקרקע ע"י הנקב שמריח לחלוחית הקרקע ואפילו הנקב בדופנו (דעיד צה.). ונכרכות בשערן ונתפרות בגידן. שלריך לקשור אגרות ות בשער עור בהמה (לעיל כח:).

רבינו חננאל

פיטורא מאונא דחצבא חייב משום עוקר דבר מגידולו. פי׳ פיטורא זה ממיני כמהין ופטריות, ומפורש בגמרא ברכות פרק כיצד מברכין אמר אביי מירבא קא רבו מז אביי מירבא קא רבו מן ארעא, ומינק מן אוירא ינקי, עיקר שלהן מן הקרקע ולא מית[א]מר בהן גידולי הארץ. והכין נמי עוקר פטריות מן אונא . דחצבא, אע״פ שהוא כלי חרס יוצא ונגדל ומאוירא ינקי, וכמה דאית לפיטורא ינקי, וכמה דאית לפיטורא במקום גידולי, אית ביה כח דיניק מן אוירא, וכד מיעקר לא יניק מאוירא, . מותיב רבה אושאה התולש מתציץ נקוב חייב ומשאינו נקוב פטור, דאלמא פיטורא דחצבא כעשב באוכא בעציץ [שאינר] נקוב דמי. ופרקינן התם לאו היינו רבותיה הכא היינו רבותיה. והאי פיטורא באונא דחצבא האיפיסורא באונא דחצבא לאו כתלוש דמי, הילכך התם לאו עוקר דבר מגידולו, (דהוא רבותיה) והכא עוקר דבר מגידולו [דהוא רבותיה]. והילכתא . בדרב הונא שכותבין תפילין . על טוף מהור. ואט"ג דאים על עוף טהור, ואע"ג דאית ביה ניקבי, כיון שהדיו עובר עליו כשר. ואע"ג דדחי אביי לסייעתיה מן עובר עליו כשר. ואע"ג דדחי עליו כשר. ראע"ג דדחי אביי לסייעתיה מן ושסע אותו בכנפיו לרבות את העור, וקאמר לעולם אימא לך לאו עור הוא ואיצטריך כרי, דיחוי בעלמא הוא דדחי, ומתניתין החובל בהן חייב. בעא מר בריה דרב נחמן מהו לכתוב תפילין על עור של דג טהור. אסיקנא אם יבא אליהו . ויאמר פסקה זוהמא מיניה כשעובדין אותו, ואי לא לא. פי׳ דשמואל וקרנא דהוו יתבי וחזו למיא דדלו כו׳. הוה שמיע ליו